

חטא העגל – שמות ודברים

הרב ד"ר תמיר גרנות (שיעור מס' 51)

א. ההבדלים שבין ספר שמות לבין ספר דברים בפרשת הלוחות השניים

התיאור בספר שמות	התיאור בספר דברים
(א) ויאמר ה' אל משה פסל לך שני לוחות אבנים כראשנים וכתבתי על הלוחות את הדברים אשר היו על הלוחות הראשנים אשר שברת.	(א) בעת ההוא אמר ה' אלי פסל לך שני לוחות אבנים כראשנים ועלה אלי ההרה ועשית לך ארון עץ.
(ב) והיה נכון לבקר ועלית בבקר אל הר סיני ונצבת לי שם על ראש ההר.	(ב) ואכתב על הלוחות את הדברים אשר היו על הלוחות הראשנים אשר שברת ושמתם בארון.
(ג) ואיש לא יעלה עמך וגם איש אל ירא בכל ההר גם הצאן והבקר אל ירעו אל מול ההר ההוא.	(ג) ואעש ארון עצי שטים ואפסל שני לוחות אבנים כראשנים ואעל ההרה ושני הלוחות בידי.
(ד) ויפסל שני לוחות אבנים כראשנים וישכם משה בבקר ויעל אל הר סיני כאשר צוה ה' אתו ויקח בידו שני לוחות אבנים.	(ד) ויכתב על הלוחות כמכתב הראשון את עשרת הדברים אשר דבר ה' אליכם בהר מתוך האש ביום ההקהל ויתגם ה' אלי.
(ה) וירד ה' בענן ויתיצב עמו שם ויקרא בשם ה'.	(ה) ואפן וארד מן ההר ואשם את הלוחות בארון אשר עשיתי והיו שם כאשר צוני ה'.
(ו) ויעבר ה' על פניו ויקרא ה' ה' א-ל רחום וחנון ארך אפים ורב חסד ואמת.	
(ז) נצר חסד לאלפים עון ופשע וחטאה ונקה לא ינקה פקד עון אבות על בנים ועל בני בנים על שלשים ועל רבעים.	
(ח) וימהר משה ויקד ארצה וישתחו.	
(ט) ויאמר אם נא מצאתי חן בעיניך ה' ילך נא אדני בקרבנו כי עם קשה ערף הוא וסלחת לעוננו ולחטאתנו ונחלתנו.	
(י) ויאמר הנה אנכי כרת ברית נגד כל עמך אעשה נפלאות אשר לא נבראו בכל הארץ ובכל הגוים וראה כל העם אשר אתה בקרבך את מעשה ה' כי נורא הוא אשר אני עשה עמך.	
(כז) ויאמר ה' אל משה כתב לך את הדברים האלה כי על פי הדברים האלה כרתי אתך ברית ואת ישראל. (כח) ויהי שם עם ה' ארבעים יום וארבעים לילה לחם לא אכל ומים לא שתה ויכתב על הלוחות את דברי הברית אשר עשרת הדברים. (כט) ויהי ברדת משה מהר סיני ושני לוחות העדת ביד משה ברדתו מן ההר ומשה לא ידע כי קרן עור פניו בדברו אתו. (ל) וירא אהרן וכל בני ישראל את משה והנה קרן עור פניו ויראו מגשת אליו.	

ב. שיטות המפרשים בסוגיית 'ארון העץ'

שיטת רש"י (י, א)

"ולא זה הוא הארון שעשה בצלאל, שהרי משכן לא נתעסקו בו עד לאחר יום הכפורים, כי ברדתו מן ההר צוה להם על מלאכת המשכן, ובצלאל עשה משכן תחלה ואחר כך ארון וכלים, נמצא זה ארון אחר היה. וזהו שהיה יוצא עמהם למלחמה. ואותו שעשה בצלאל לא יצא למלחמה אלא בימי עלי, ונענשו עליו ונשבה"

שיטת הרמב"ן הראשונה

וטעם 'ועשית לך ארון עץ' - שתשים הלוחות בתוכו בעת שתרד. והיה הארון הזה כולו עץ הוא והמכסה אשר עליו מלמעלה כמנהג בכל הארונות, והיו הלוחות שם עד שנעשה המשכן, ואז עשו הארון המצופה זהב והכפורת אשר עליו זהב טהור.

שיטת הרמב"ן השנייה

כי על דרך הפשט יתכן כי ועשית לך ארון עץ - ירמוז לארון שעשה בצלאל. וזה, כי מתחלה נצטווה משה על המשכן וכליו, והיתה המצוה הראשונה ועשו ארון עצי שטים (שמות כה י), כי היא עיקר הכוונה בכל המשכן להיות השם יושב הכרובים. ואחרי כן עשו את העגל, וכאשר נתרצה השם למשה ואמר לו שיכתוב על הלוחות האלו כמכתב הראשון צוהו בקצרה שיעשה ללוחות האלה ארון עץ, היא המצוה לו ללוחות הראשונות. והנה הזכיר לו המצוה הראשונה שבענין המשכן ושהכל תלוי בה, ומזה למד משה לעשות המשכן וכליו כאשר נצטווה מתחלה. ויהיה פירוש ויהיו שם כאשר צוני ה' - שהיו שם לעד לעולם, כאשר צוהו ה' מתחלה (שם שם כא - כב) ואל הארון תתן את העדות אשר אתן אליך ונועדתי לך שם ודברתי אתך וגו'.